

ET2050 - Territorial Scenarios and Visions for Europe (ESPON) (2011-2015)

Területi fejlődés Európában: Mit tartogat a jövő Európa számára?

Európa nem egy sima, üres, fejlesztési konfliktusoktól mentes tér, hanem egy történelmileg civilizált terület, melyet ezernyi kis- és nagyváros alkot mindenfajta méretben, egy jórészt emberek által formált táj, egy rendkívül sokféle, eltérő földrajzi jellemzőkkel rendelkező régiókból alkotott mozaik, ahol a területiség nagyon is számít. De mit is tartogat a jövő az európai térség számára? Pontosan ez az a kérdés, amellyel a nemrég befejeződött "Forgatókönyvek és jövőképek az európai térség számára 2050" (ET 2050) az ESPON Európai Területi Tervezési Megfigyelő Hálózat által finanszírozott EU projekt foglalkozott. A projekt célja a leginkább megvalósulni látszó jövőképek felvázolása mellett az alternatív területi stratégiák a gazdasági növekedés, a regionális különbségek, a területhasználat és a kapcsolódó környezeti hatások (közlekedés, energia, kibocsátás, stb) értékelése volt.

A projekt három lehetséges forgatókönyvet vázolt fel a területi fejlesztés 2050-es időszakára vonatkozóan, számos folyamatban lévő mega-trend figyelembe vételével (mint például a lassuló gazdasági növekedés, a népesség elöregedése, a külső és a belső migráció, az éghajlatváltozás, és a geopolitikai kihívások). Ezek a következők:

A forgatókönyv: Az európai nagyvárosok fejlődésének és hálózatokba tömörülésének támogatása

B forgatókönyv: A középvárosok többközpontú fejlődésének támogatása

C forgatókönyv: A kisvárosok és az elmaradott térségek fejlődésének támogatása

Az ET-2050 projekt azzal érvel, hogy a többközpontú területi forgatókönyv (B) indukál a leginkább kiegyensúlyozott növekedést. Ahhoz, hogy Európa nyitott és többközpontú maradjon, e stratégia támogatása tűnik a leginkább megfelelőnek a területi versenyképesség, a társadalmi kohézió és fenntarthatóság céljai megvalósításához. Az európai térség hatékonysága és a minősége a különféle méretű városok helyi és globális szinten történő hálózatba tömörülésében rejlik, valamint azon is múlik, hogy a polgárok és a helyi tevékenységek képesek legyenek saját erőforrásaikkal új értéket létrehozni európai és globális szinten.

A Territorial Scenarios and Visions for Europe (ET2050) c. ESPON-kutatás az európai területi fejlődés scénárióit és forgatókönyveit készítette el a 2014-ben beadott záró projektjelentésében a 2050-es időhorizonton. A jelentés nemcsak a kiinduló (baseline), illetve a feltáró (exploratory) scénáriókat készítette el, de a kelet-európai scénáriók hatáselemzésének eredményeit is bemutatta. Ennek alapján Kelet-Közép-Európa felzárkózásának elakadása, fejlettségi szintjének relatív hanyatlása prognosztizálható. A MULTIPOLE és a MASST modellek előrejelzése szerint a vizsgált 132 kelet-közép-európai régióból 84 relatív fejlettsége alacsonyabb lesz a 2010-es szintnél 2030-ban, s csak 48 növekedése várható. Az országok közötti különbségek alig csökkennek, lényegében stagnálást prognosztizálnak a modellek, ugyanakkor az országokon belüli területi különbségek erősen megnövekszenek. Ha az e folyamatokat befolyásolni képes szakpolitikák nem változnak, akkor Európán belül a mainál is erősebb törésvonalakkal, illetve a déli és a kelet-európai régiók végleges leszakadásával számolhatunk. Európában a jelentős nagyvárosokkal és policentrikus városalózzal jellemezhető versenyképességi régiók lesznek az EU strukturális politikájának és a gyorsabb

növekedés haszonélvezői. A kelet-európai régiókban a fővárosok és a másodrendű központok közötti szakadék erős marad, a policentrikusság drámaian hanyatlak, ami erősíti a centralizációs törekvéseket.